

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:

pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Parcellázási járvány.

A parcellázási üzérkedés már eddig is tömérdek embernek adta kezébe a vándorbotot, most azonban már egy pusztító járványos betegség méreteit kezdi ölteni. Nem hiszem, hogy az új korszak kormányának, főleg Darányi Ignác földművelésügyi miniszternek tessenek ez a dolog. De viszont azt sem hiszem, hogy a kormányzás és közigazgatás rendelkezésére álló eszközökkel olyan gyorsan és sikeresen tudjon gátat vetni e betegség pusztításának, mint kellene.

Magamnak is sok keserű tapasztalatom van a parcellázás tekintetében pár év óta, figyelem a mostani fejleményeket is. És csakis a független, a szókimondó sajtót tartom alkalmasnak arra, hogy a sok parcellázási visszaélés veszedelmétől úgy, a hogy, megvédjen. Persze mozgásba kell hoznia a törvényhozásnak és kormányzásnak is a maga, bár lassabban ható, de a teljes eredményhez nélkülözhetetlenül szükséges eszközeit.

Egy az országot járó ismerősömtől hallom, hogy találkozott a vasuton egy tanárral. Hová megy tanár ur? — Birtokot vettem, most parcellázom. — Egy másik állomáson egy szabómestertől ugyanazt a választ kapta. A harmadik állomáson azt hallotta, hogy egy nagy birtok parcellázása azért nem megy előre, mert a közvetítők közel kétszeresét kérték a parasztoktól annak az árának, amit az eladó uradalom kötött ki. Egyszóval parcelláz itt már és hirtelen meg akar ezen a réven gazdagodni nemcsak a birtokos, de a bankár, ügyvéd, tanár és szabómester is.

Sok szomorú példája általánosan ismeretes már a nyereszkes parcellázásnak. Egy csomó birtok került így birtokosok kezére, akik a föld művelésével, gyümölcsöző vagyontként való kezelésével bizony nem foglalkoznak. És ezekre megy az olyan emberek száma, akik a parcellázásnál elvesztették a meglevő vagyonukat is, csak annyit mentettek meg, hogy megváltsák a jegyüket Amerikáig.

A parcellázási járvány persze csak fokozza ezeket a beteges tüneteket. Mert hogy áll valósággal ez a dolog?

Vajjon olyan temérdek a pénz az országban, hogy földmives népünk bármi drágán vásárolhatja a földet? Vagy olyan nagy a föld jövedelmezősége, hogy a kétszeres ár törlesztését is lehetővé teszi? Vajjon a földmives paraszt keze alatt mindjárt kincses bányává változik a föld?

Bizonyára nemmel kell felelnie ezekre a kérdésekre mindenknek, aki a való viszonyokat csak egy kicsit ismeri. Az emberek csak egy kis részét tudják megfizetni a parcellázás útján vásárolt földnek. Mert a parcellázás mesterségesen éleszti a vásárló kedvet s ki nem számított vállalatokba kergeti a népet. Az a dolog, hogy a pa-

raszt kezén jövedelmezőbbé válik a föld, csak bizonyos mértékig áll.

Addig tudniillik, amíg a kisgazda szerényebb megélhetési igényei jobbá teszik a helyzetét a közép- és nagybirtokossal szemben s amíg felül tud emelkedni a kukorica-buza gazdálkodás ősi sablonjain. Máskülönben, ha a kisgazda üzemi költségeit nagyra növeli a föld drágasága, a kamat és mindenféle mellékes fizetni való drágasága, továbbá, ha nem tudja a rendesnél több tudással és ügyességgel művelni a földjét, hiába vonja meg magától a kenyert, a ruhát, az italt, a pipát, nem tud annyit megtakarítani, amennyivel a vásárolt föld árát törleszthesse.

De hát hiszen a parcellázók csak olyan embereknek adják el a földjüket, akikről biztosan tudják, hogy meg is fizetik. Ez az általános fölfogás. De egyáltalában nem helyes. Mert a parcellázók legnagyobb részben csak arra utaznak, hogy az első részletet megkapják, amiből kifizetik maguknak, vagy másnak a províziót és a nyereséget. Hogy mi történik a vásárlóval, nem törődnek vele. Két-három évi peres huza-vona után, amelyre rámegy a parcellázó vásárlónak biztosítékul kikötött kis vagyona is, a végrehajtó kidobja a birtokából s a parcellázó üzérkedő új áldozatokra vadászhat.

Azt hiszem, nyolcz nap alatt nyélbe lehetne ütni egy törvényt, amely gátat vet a parcellázó járványnak. Minden nap súlyosítja a veszedelmet. A sok óvó hang, a társadalmi testületek egyikétől-másikától jövő intés nem használ. A parcellázó ügynökök tudnak a szocialista izgatók nyelvén is. — Azt beszélnek, hogy az urak csak azért akarják, a népet a birtokszerezésről lebeszélni, mert nem akarják, hogy a népnek földje legyen. A kapzsi módon nyereszkeskedő tőke így áll be szocialista agitátornak szóval is. Tettel már sok faluban cselekedte az agitációt, amikor egy-egy csomó családot földönfutóvá tett.

Ethnographia és eszthetika.

E két tudomány egymásmellé állítása irodalmunkban még szokatlannak tűnhetik fel. Valóban nem régi kísérlet külföldön sem az ethnographiai anyagnak felhasználása az eszthetika céljaira. Mindazáltal, ha szóvá tesszük, nem annyira az ujság ingere késztet rá, mint inkább ama kétségtelenül érdekes és jövendőre is messze kiható fontosságú eredmények sorozata, mely a két tudomány kölcsönhatása folytán mintegy varázsütésre előállott. Ezuttal csupán az alapvető elvekről, általános természetü elméletekről lesz szó; a részletkérdésekben elért eredményekre esetleg más kapcsolatban kerítünk majd sort.

Az ethnographia szinte napjainkig aránylag mostoha szerepre volt kárhóztatva a tudományok rangsorában. A

régibb keletű s kivált a spekulatív tudományok, közöttük pedig első sorban az aesthetika, tudomást sem vettek róla, nem várva gyűjtő munkásságától maguk számára gyarapodást, felhasználható ismeretanyagot. Feltűnése idején szűk körben: a kuriózumok félreeső területén jelöltek ki számára helyet. Hivatásának azt vélték, hogy összeszed egyes hagyományokat: olyan természetű anyagot, amely töredékes voltánál fogva talán soha megfejthető nem lesz, de kedvező esetben sem lényeges. Az ethnographia ilyképen kiszorult a praehistoria mellé s együtt alkotta vele azt a szükséges, de nem pozitív eredményű bevezetőt a kulturtudományoknak, melyet a régebben közkeletű ősmondák helyébe kénytelenségből fel kellett venniök. Hogy egykor e kuriózumoknak tekintett gyűjtések elsőrangú tudományos anyaggá válnak, hogy lesz majd idő, mikor egy egyetemes, nagyszabású filozófiai rendszernek fogja képezni kiindulópontját, hogy kulturismereteinknek ez fogja megadni a szilárd alapot, arról néhány évtizeddel ezelőtt maguk az ethnographusok sem mertek álmodni.

Ez a nagy fellendülés azonban bekövetkezett. Az ethnographia levetette gyermekruháit; kifejlődött és megizmosodott úgy, hogy jelen állapotában már kiérett, kész disciplinának tekinthető, amely jelentőség dolgában egy sorba került a legfontosabb tudáságakkal. S ez állításban nincsen tulbecsülés. Hízogőnek legfeljebb a be nem avatott fogja találni; míg az, aki figyelemmel kíséri a modern kutatók idevágó működését, aki látja azt a friss, sürgő munkásságot, melyet az ethnographiai anyagnak — mint egy ujon felfedezett Eldorádónak — kiaknázása ébreszt a tudáságak legtöbbszörében (sociologia, ethika, psychologia stb.), nem zárkozhatik el annak elismerése elől, hogy a néprajzra egy eleddig nem remélt jelentőségű korszak virradt.

Vele szemben az aesthetika mindvégig a tekintély akadémikus polczán foglalt helyet s az ugynevezett primäre-tudományok osztatlan tiszteletét élvezte majd másfélszáz esztendő óta. Az összefoglaló filozófiai rendszerek különös figyelmükre méltatták és előkelő helyet biztosítottak számára egységes világfelfogásuk keretében. Lát-szólag tehát azon disciplinák közé tartozik, melyek biztos és szilárd alapot teremtettek maguknak, szinte axiomákon épültek fel. Ezzel szemben tagadhatatlan, hogy az aesthetika története nem mutatja olyan egységes, cél tudatos fejlődés lélekemelő képét, mint pl. a természettudományoké. Igaz, hogy természete, anyaga, jellege más. Egységes törvény nem leshető el az anyagán úgy, mint ez utóbbiak természetadta pozitivumain. De mégsem hunyhatunk szemet ama nagy ellentmondás előtt, amely az aesthetikának spekulatív, szinte metafizikai tételei és az ezek tárgyát képező reális műtermékek között kétségtelenül fennáll. Szóval több való-szerűséget, biztosabb és reálisabb alapelveket joggal elvárhatnánk tőle. Azt hiszem, ez elkalandozásban, e tulaj-ságosan elvont okoskodó módszerben kell keresnünk annak a nyugtalanságnak magyarázatát, melyet az aesthetika története mutat.

A magyarázatok ez elvontsága természetesen nem véletlen és önkényesen fellépő jelenség. Ebbe önkénytelenül belesodródott a kutató. Midőn az egyes műtárgyakon kereste, mi rajta a tetsző, a gyönyört és élvezetet nyújtó, az alkotó művész szépre törekvésének rendkívül homályos, tudattalan nyomaira akadt. Másfelől az élvező közönségben felbresztett suggestiv műélvezetet is oly ingatagnak, egyé-nenként és diszpozíció szerint oly különbözőnek találta, hogy miatta akaratlanul általános theoretizálásra csábult. Ezen a bajon a legújabb aesthetikusokig nem tudtak segíteni;

még a modernnek nevezett psychologiai alapon állók is beletévedtek. Hiszen a lélektan maga körében őszintén bevallja, hogy az érzelem — minden műalkotásnak és mű-élvezetnek ez alapvető lelki kelléke — nem egyéb a kép-zetek hangulatbeli velejárójánál, tehát a leggyénibb diszpozíció-kiválás s eddig még alig megközelíthető prob-lemája a léleknek; oly rendkívül bonyolult folyamat, hogy mibenlétéről alig tud fogalmat nyújtani a tudomány. S az aesthetika ezt veszi kiindulópontul, úgy bánik vele, mint adott és ismert tényezővel.

Mostanában úgy akarják ezt a veszedelmes szirtet megkerülni s más oldalról férközni hozzá, hogy nem az ugynevezett remekműveket veszik bonczolás alá, tehát nem a legbonyolultabb származású műalkotásokat, hanem az egyszerű, kezdetleges művészi termékek felé fordulnak. Az ilyen naiv terméken, melyen valamely primitív nép mű-ösztönének első szárnypróbálgatása látható, keresi az egyszerű műtörekvés megnyilvánulását. Az eljárás előnyei szemmel láthatók. Kikerüli vele a zavaró mellékhatásokat s meglepheti az alkotó ösztönt legőszintébb, naiv tisztaságu formájában. Könnyebb a munkája is. Az ilyen termékek a művészi törekvésnek nem önálló produktumai, nem tisztán aesthetikai a létezésük, hanem szolgálják a praktikus élet szükségleteit is s a két irányu alkotó törekvésnek alak-módosító hatása könnyen megállapítható rajtuk.

Az a régebbi eljárás, hogy csupán kiváló műremekeket tanulmányoztak, más tekintetben is ingatag talajra vezetett. Nem férközhetvén a sokszere és kifinomult művészlélek belső mekhanizmusához, kénytelenek voltak beérni annak termékével. Ez utóbbit lassanként valami egységes s az összes aesthetikai ismerveket magán hordó tárgynak tekintették. Nem tartották tehát az aesthetikának igazi célját szem előtt, amely — mint ismeretes — ama szuggesztív folyamat földerítéséből áll, mely az alkotó művész lelkéből a műre s innen az élvező közönségre átáramlik, e helyett mindent a művön magán vélték feltalálhatónak. Már pedig a műalkotás emberi tevékenység terméke s mint létrehozott faktum, élettanilag miben sem különbözik más célú emberi munkatermékektől, pl. technikai, ipari tárgyaktól. Ami a munkát műtermékké avatja, az az alkotáson magán legkevésbébbé konstatalható, mert voltaképp nem is rajta van meg, hanem egyfelől a művész, másfelől a műélvező közön-ség lelkében s ezekről a műtárgyra szinte csak ráprojeczi-álódik. A műtermékeknek e fetis-szerű imádása tette, hogy agyonfejtegették, telemagyarázták; nem a művészt töre-kedtek megérteni, hanem a munkát és ennek önmagukra, mint élvezőkre gyakorolt subjektív hatását. Ez utóbbit aztán kihirdették általános szabály gyanánt. Ez okozta szélső elfajulásában nem egy kommentátor híres elmagya-rázásait.

Az egyéni benyomás e kánonná emelése másfajta gyar-lóságot is rejt magában. A fejtegető aesthetikusnak ren-desen egy vagy két műfaj iránt fejlettebb az érzéke; ilyenkor ezek a többi rovására illetéktelen jelentőséget nyernek és megszületik a műfajok között való rangbe-osztás. Taine a költészet és képzőművészet embere, Ruskin pusztán képzőművész, Vischer annyira az époszt és drámát tartja szem előtt, hogy rendszerébe az ezekhez közel eső zene és lírai költészet nem illik bele; még a legujabbak közül is pl. Marshall építész. Vagy ez a körülmény okozta, vagy egyes műfajok imponáló fejlettsége, de három fajtát kétségkívül elhanyagoltak: kevésbé a drámát, bár ez is jelentősebb a neki juttatott szerepnél, de annál nagyobb

mértékben a tánczot és diszitó művészetet, pedig a néprajzi anyag tanulmányozása óta épp e három emelkedett különös fontosságra.

Említettem, hogy az eszthetikának e néprajzi alapon való tárgyalása sok egyéb tudomány modern irányával közös. Szociológia, lélektan, ethika s i. t., ha tárgyalása körébe eső jelenségeknek mostani állapotát magyarázni akarja, kénytelen visszanyulni annak előzményeire, régi kulturformák között található alakjára, ami végső pontban, eredete forrásánál az emberiség ősállapotához vezet. Ez ősállapot lehető megismerése minden historiai tudománynak érdekében fekszik; oda mind visszanyulni kénytelen. Így az ez irányu kutatásnak is többféle utja-módja van, melyek mindegyike már eddig is járt némi eredménnyel, úgy, hogy belőlük Spenger-nek sikerült — igaz, hogy erős tantáziával s az adatoknak nem eléggé meggyőző támogatásával — az ősember kulturviszonyait, lelki életét egy egységes képbe összefoglalni.

Pusztán e tárgyra szorítkozik első sorban az ősrégészet. Többféle kulturszükséglet s a kezdetleges életmódnak nem egy adaléka által magyarázódott meg. Anyagmennyisége azonban töredékes és szegény, úgyhogy pusztán ez alapon még nagy vonásaiban sem lehet az ősképet megrajzolni; kísérletezése emlékeztet a régiségtárak öltözékmaradványaira, melyekből viselőjük jellemét, élete folyását hasztalan akarnók kiolvasni.

E vérszegénységben szenvedő tudomány mellett érdekes kísérlet a psychologusoknak ugynevezett ontogenetikus eljárása, amely az ősemberhez férközés módját abban találja, hogy az ébredő gyermeklélek első emócióit figyeli meg s analógia útján ebből következtet vissza. Kétségtelen, hogy e módszer szellemes, jogosult, de sokkal többet vártak tőle, mint amennyit beváltott. A gyermek ilyenmő kísérletezés tárgyául csak addig szolgálhat, míg az utánzás természeti erejü készsége ki nem fejlődött benne, mert ekkor már a környezetnek és kulturbenyomásoknak adja tükörképét és összezavarodik vele a régebbi ős-készségek uralma. Ugyan még jóval később is ki-kipattan a gyermekből a primitív ösztönök élettereje; épp oly szenvedélyesen vadászik (pl. madárfészkeket kutat ki), csatázik vagy együttes tánczot lejt (leányok kivált), mint ahogy az ősembernek kellett tennie táplálék szerzése és öröme alkalmával. Érdekes, mily mélyen kiszántott, örökletes idegpályák ezek, melyek készsége az utánzás időszakának egész folyamán a játékos kor végéig a gyermeklélek egyik főmozgatója. Mindazáltal tudományos adatként ekkor már nem szerepelhet, mivel az utánzás ügyességével olyan bonyodalmas komplexumot képez, hogy az eredeti ösztön belőle biztosan ki nem választható. De egyébként is baj van e kísérletezésekkel.

Megtöndölgőndőnek kell tartanunk, vajjon van-e jogunk még az első, zavartalan kibontakozás adatait is az ősember állapotára alkalmazni? A mai gyermek egy csomó örökölt ösztönt, kimélyített idegpályát, szenzorikus és motorikus készséget hoz magával világra, amelyek benne hosszú fejlődésű kulturának atavisztikus eredményei; olyan örökség tehát, mely az ősemberben lehetetlen, hogy meglett volna. Nem kevésbé komoly az a kifogás is, hogy az ontogenetikus megfigyelések egy-egy különálló, kis egyénre vonatkoznak. Az egyes primitív lélek ébredése, alkalmazkodó kísérletei becses megfigyelésekkel szolgálhatnak a lélektan kutatói számára, de eredményeit nem használhatja sem a szociologus, sem az eszthetikus. Szem elől nem tévesztendő ugyanis, hogy a kulturvívományok ősfarmái sohasem indulhattak ki a történelem előtti idők „egyes” szupjektív

egyéneinek lelki derengéséből, hanem a kezdetleges együttélés kölcsönös összeműködéséből. Amit tehát az eszthetika az ősemberi állapot kutatásából használhat, az nem lehet egyéni, hanem kivétel nélkül szociális természetű.

Ezt a szociális anyagot pedig csupán az ethnographia szolgáltathatja. Az eljárás e philogenetikus módja ugyanolyan, mint az ontogenetikusé, csak hogy nem a gyermeklélekből következtet, hanem a mai primitív népekről való ismeretanyagát vonatkoztatja az ősemberre. Ennek a módszernek is akadtak ellenségei, kiknek kritikai ellenvetéseit az ethnographusok jól ismerik. Nem is áltatják magukat ama hiedelemmel, mintha eljárásuk matematikai biztonságu lenne, de aránylag mégis nekik van módjukban legközelebb férközni a problémához. Az ismert ellenvetések közül egyet azonban érdemes megbeszelnünk, mert leg-súlyosabb kifogásnak látszik. E szerint a most élő vadnépek oly sokféle, egymástól elütő kulturállapotot mutatnak, egyrészt a megélhetés módját szabályozó természeti környezet, a viszonyokból kialakult népjellem, másfelől a szokások, foglalkozás, vallás, családi szervezet olyan heterogén tarkaságban jelentkeznek előttünk, hogy e zagyva összevisszaságból tetszőleges kiválasztással akárhány teljesen különböző ősképek állítható össze a kutató önkénye, egyéni felfogása szerint. A súlyos kifogás bizonyosságául diadalmasan hivatkoznak egy idevágó téma irodalmára: „a házasság története”-nek különféle feltüntetésére. Hogy e problémák föllötte kényes természetűek, elismeri mindenki. Való az is, hogy Bachonfen-től Lubbock-on és Mc. Lennan-en át Morgan-ig sokfajta megvilágításban mutatták be az ember nemi életviszonyainak fejlődéstörténetét. De tévedésük éppen az ismeretanyagának még akkor ki nem elégitő szegénységén mulott. Amióta részletesebb és megbízható adataink vannak a vadnépek életéről, ez a kérdés is tisztázódott és Westermarck munkájában (*Geschichte der menschlichen Ehe*. Jena. 1893.) egyelőre mint befejezett és megoldott dolog lekerült a problémák jegyzékéről. Épp az adatok gazdaságában rejlik az ethnographia ereje s ha helyes módszerrel fog az anyag megrostálásához, kiválogatván az oly adatokat, melyek az eltérő életű népeknél is közös jellegűek, ezek alapján aránylag legbiztosabban sikerülhet neki az ősállapot képének megrajzolása.

Az ethnographiának erre vonatkozó anyaga első sorban szociális természetű. Nem az egyes ősember, hanem kezdetleges, kisméretű csoport-társadalmak fejlesztették ki amaz ügyességeket, melyek a fölmerült anyagi és lelki szükségleteket kielégítették. Vallásos szokások, rokonsági és törzsbeli berendezkedés, az élelem megszerzésének ravasz fogásai, mesterségek és végre: művészetek, mindahány, nem magányos emberek leleménye, hanem folytonos együttmunkálásnak és egymásra hatásnak az eredményei. Amint a mai primitív népek egyénei nem ismerik az egymástól való különválást, nem remeték, hanem felolvadnak a közösségben, nem lehetett másképp az ősember csoportéletében sem.

Az eszthetika szemében ez ethnographiai anyagnak annál inkább fontosnak kell lenni, mivel már e fokon megleljük a művészetek minden ágának csiráit és első durványait.

Az említetteken kívül még egy közös érintkező pontra óhajtanám a figyelmet felhívni, mely a néprajz anyagának bevonását egy alapvető kérdésben föllötte eredményessé tette. Kant óta ismeretes és elfogadott tétel, hogy az eszthetika alapérzése: az a sajtáságos lelkiállapot, a mit tetszésnek nevezünk. Ez ébred fel a művészen, mikor megalko-

tandó művének tárgya először megragadja s ez fogja el az élvező közönséget, midőn a kész műben gyönyörködik. Sok ideig nem keresték e sajátos lélektani jelenség okát, hanem egyszerűen számoltak vele mint meglevő, kétségtelen érzésnyilvánulással. Csak amióta behatóbban foglalkoznak a művészi hatás problémájával, terelődött rá a figyelem s azóta többféle magyarázó theoria támadt, mely a tetszés lényegét megvilágítani törekszik.

Egy ideig Darwin szexuális elmélete volt irányadó, mely a him állatok testi diszének analogiájából indult ki. Amint a him a párzás időszaka előtt és alatt legékebb formában pompázik, ugyanaz nyilatkozik meg a vadnépek tetovált testén, ez tűnik fel hajviseletén, tolldíszén stb. Az állatot ez ösztönszerű cziczomázásra egyedül nemi érzése vezeti, fel akarván kelteni a nőstény figyelmét és érdeklődését s magának biztosítani a többi versenyző fölött a győzelmet. A vadnépeknél sem lehet a test díszítésének egyéb oka. Itt is aránytalanul gyakoribb esetben a férfi ékesíti fel magát, bizonyára ugyanazon okból, hiszen a nők párválasztó szabadsága e kezdetleges fokozatokkal sokkal nagyobb, mint ferde irányu kulturánkban. A szerelmi érzés különben is legáltalánosabb, legerősebb összenvedélye minden élőlénynek; az ember ebben sem kiváltságos teremtmény, s ha megfigyeljük az egyes művészeteket, az egy formális építészetet kivéve, mindenikben vezető mozzanat a szerelem, a párválasztó nemi érzés. Ezt az elméletet, amely nagyon messze nyulik vissza analog jelenségekre s különben is a tetszéseltetés akarattal törekvésétek tekinteti a művészetek egyedüli létrehozójának (pedig ennél az ösztönszerű, tudatalan műtörekvés, az alkotás subjektív gyönyörű is fontosabb!) megdöbbeneni törekedtek az ugynevezett anti-darwinisták. Legelsőbb a természettudósok mutatták ki, hogy az állatok himjeinek testi díszét nem a szexuális gerjedelem hozza létre, csak időben esik a kettő véletlenül össze. A legbővebb táplálkozás korszaka szabja meg a kettő egyidejűségét. A sanyaru idők után duzzadásig táplált him egyfelől testi díszben mutatja jólétét, másfelől ugyanekkor támadnak természetszerűleg szexuális hajlamai. A tropikus világ madarainak káprázatos szin pompája csak nekünk feltűnő s voltaképpen éppen olyan minikri-jelenség a fényes természeti környezetben, mint a hómezők kék rókáié. A vadnépekre vonatkozólag szintén kitűnt, hogy a férfi díszének számos egyéb oka van: harcias külső mutogatása az ellenség megfélemlítésére, az egyfűjbeliek egymásra ismerésének könnyebbé tétele, rangkülönbségek megjelölése stb., amelyek mind kívül állnak a szerelmi érzések körén. Végre a psychologusok kutatásai is ráczáfoltak Darwinra. A tetszés forrásául sok más olyan érzést jelöltek meg, melyek a nemiség fogalmát a legtávolabbról sem érintik; ilyenek pl. az érzékileg kellemes és szabályos felett érzett öröm, a ritmus bája, az utánzás és illuzió gyönyöre, vágy intenzív felindulás után, a nehézség legyőzésének elemi ingere stb.

(Folyt. köv.)

Hirek.

— **Mezőssy államtitkár nálunk.** Mezőssy Béla földművelésügyi államtitkár a héten városunkban időzött. Az államtitkárt a vasutnál Wespriény Zoltán főispán, Kovács József polgármester, a városi tanács és a gazdasági egyletek vezetői fogadták. Az államtitkár kinn volt a Pallagon és délután kiment a Hortobágyra.

— **Szabadságolás.** Boldisár Kálmán dr. tb. tanácsnok, a bünygyi osztály főnöke legközelebb megkezdi a közgyűlés által engedélyezett hat heti szabadságát.

— **A Hortobágy halottja.** Plávit Kálmán, a mátai biztos mellé beosztott irnok f. hó 15-ikén rövid betegeskedés után elhunyt. Nyugodjék békében.

— **A nőipariskolából.** A nőipariskola f. hó 23-án tartja évzáró vizsgálatát az elméleti tantárgyakból. Az elnökség a vizsgálatra szívesen látja az érdeklődő közönséget.

— **Bankett a főispán tiszteletére.** Az Általános Takarékpénztár elnökének, Wespriény Zoltán főispánnak tiszteletére f. hó 19-ikén fényes bankettet rendezett, melyen résztvettek társadalmunk különböző osztályai. Szébbnél szebb felköszöntőkben ünnepelték a főispánt, ki gyönyörű és tartalmas válaszokat adott az üdvözlésekre.

— **Az országos diákkongresszus** kiküldöttei városunkba érkeztek és megkezdték tanácskozásukat. Magyarország lelkes ifjúságát örömmel üdvözljük városunkban. Szívünkölő óhajta, hogy fáradalmukat koronázza siker.

— **A városi muzeumból.** Örömmel jelentjük, hogy a városi muzeum napról-napra gazdagodik értékes és érdekes adományokkal. A muzeum gondos vezetése azt eredményezte, hogy ezen intézetünk már is felkelti a tudósok és régiségkedvelők érdeklődését. Hogy a muzeum tárgyai minél inkább gyarapodjanak, felkérjük mindazokat, akik érdeklődnek a muzeum iránt, szíveskedjenek azt ajándéktárgyakban részesíteni. A társadalom meleg érdeklődése sokat lendíthet a muzeum fejlesztésén.

— **Könyv a Hortobágy hasznosításáról.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület megbizta lapunk felelős szerkesztőjét: *Koncz Ákos* tb. tanácsnokot, ki már több cikkelyt irt a Budapesti Hírlap-ban a Hortobágy hasznosításának kérdéséről, hogy állítsa össze ezen nagykiterjedésű pusztá hasznosítására vonatkozó adatokat és az eddig beérkezett javaslatokat annyival is inkább, mivel a földművelési kormány különösen érdeklődik ezen Debreczen sz. kir. városra nagy haszonnal járó kérdés mielőbbi megoldása iránt. *Koncz Ákos* néhány nap múlva kész lesz terjedelmes dolgozatával, mely az OMGE. hivatalos közlönyében fog megjelenni, de külön lenyomatban is kapható lesz.

— **A földadó.** A városi adóügyosztály a következő hirdetményt adta ki: Az 1905—1906-ik évi földadó, I., II., IV. osztályú kereseti adó, tőkekamatadó, orsz. betegápolási pótdadó, 1905. évi hadmentességi díj, fegyveradó, ebadó, mezőgazdasági cseléd-segélypénztári díj kivetési lajstromok elkészülvén, az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16. §-a értelmében folyó év június hó 20-ik napjától július hó 6-ik napjáig a városi adóhivatalban 8 napi közszemlére lesznek kitéve. Miről a t. adófizető közönség oly felhívással értesítettik, hogy ezen lajstromokat, említett helyen a hivatalos órák ideje alatt bármikor tekinthet meg és ha a kivetés ellen alapos kifogásuk volna: felszólalásait a városi adóügyosztálynál 15 nap alatt annyival inkább adják be, mivel az e tárgyban később beérkező panaszok figyelembe vételü nem fognak. Debreczen, 1906. évi június hó 19.

— **Az utcák öntözése.** A mi utcai kövezetünk, csak az egék csatornai állandóan nem öntözik, csak úgy ontja a vastag port. Nagyon is szükséges tehát az utcák locsoltatása. Mivel pedig a városi költségelőirányzatban takaros összeg van ezen közegészségügyi célra felvéve, felkérjük a város közönsége nevében a mérnöki hivatalt, hogy a rekkenő meleg beköszöntével szíveskedjék gondjaiba venni az utcákat. Tudjuk mi azt, hogy nehéz dolog a minden oldalról felhangzó kívánságoknak eleget tenni, addig azonban már kibírjuk, míg a vízvezetési művek kiépülnek.

— **A kutak ellen.** A városi tanács pályázatot irt ki a vízvezetési próbakutak furatására. Most négy kutfuró vállalat a kutak helyét kifogásolja egy nyílttéri közlés keretében. Czélszerűtlennek tartják a kijelölt helyeket, de hogy miért, ezzel adósak maradnak.

— **Halálozás.** *Mihalovics Gyula* házipénztári tiszt folyó hó 21-én elhunyt Budapesten, hosszas szenvedés után. Buzgó tagja volt tisztí karunknak, ki midőn az élet delén sirjába száll, magával viszi becsülésünket és részvétünket. Béke poraira!

— **Földműves-iskolai tanfolyam.** A karczagi m. kir. földműves-iskolánál főképen kisczagják gyermekei részére folyó évi október 1-én — az alábbi évekhez hasonlólag — két évre terjedő tanfolyam szerveztetik.

Az iskolának célja az, hogy a kisebb gazdasággal bíró gazdák gyermekei a földműves-iskola végzése után hazatérve, szüleiknek mindenben segítségére, idővel pedig a tulajdonukba menő gazdaságaik minden iránybani okoszerű kezelésére képesek legyenek. Esetleg kisebb vagy nagyobb birtokon mint munka-felügyelő, magtáros vagy majoros gazdák kereshessék meg kenyerüket.

Az iskolában a tanítás kevesebb elmélet, de annál több gyakorlatiassággal történik. Az elemi tárgyakon kívül taníttatnak a gazdára nézve legfontosabb természettudományi alap ismeretek, a mezőgazdaság és állattenyésztési szakok minden ágazata, kis gazdaságok berendezése és kezelése, gyümölcs- és konyhakertészet, fatenyésztés, szőlőművelés stb. Hogy a fentebbi ismereteken kívül a növendékek a gazdasági és kertészeti munkálatokban gyakorlatot edzetséget szerezzenek s hogy minden munkát sajátkezűleg végezni is tudjanak, minden az iskolában előforduló munkálatokat felügyelet mellett, utasítás szerint végezni kötelesek.

Ezenkívül — különösen szigorú időjárásakor — a mezőgazdasági házi ipar, valamint kisebb gazdasági eszközök, továbbá kosár, seprő- és kefekötésből nyernek ahozért mesterektől alapos gyakorlati oktatás.

A tanfolyam 2 év, mely minden év október 1-én kezdődik. Felvételnél a kisgazdák gyermekei előnyben részesülnek. A felvétel iránt már június hó végén személyesen vagy írásban lehet jelentkezni az igazgatóságnál. Felvehető minden 17 ik életévét betöltött ifju, ha ép, erős testalkattal bír, írni-olvasni és a négy alpművelettel számolni tud.

A felvételhez szükséges: 1. keresztlevél, 2. utolsó iskolai bizonyítvány, 3. községi erkölcsi bizonyítvány, 4. himlőelleni újraoltási bizonyítvány, 5. ha az illető nem nagykorú, szülei vagy gyámi beleegyezés, hogy a növendéket a tanfolyam elvégzése előtt nem veszik ki s végül, ha az illető alapítványos helyre folyamodik, polgármester, illetve főszolgabíró által kiállított szegénységi bizonyítvány.

A tanuló lehet fizetési és teljesen ingyenes. A fizetési tanulók egy évre 300 koronát fizetnek, amely összeg előre, félvenként az igazgatóságnál befizetendő. Ezért a növendékek teljes ellátást, reggeli, ebéd és vacsora, fűtést, világitást, ágyneműt, mosást és orvosi gyógykezelést kapnak.

Állami alapítványi hely van 4, Jásznagykunszolnok vármegyei 2 és Karczag város alapítványi hely 3, fizetési 10.

Az állami alapítványi helyek elnyerése érdekében beadandó kérvényeket a m. kir. földművelésügyi miniszteriumhoz címmezve, az iskola igazgatóságához, a tanévet megelőzőleg már augusztus hónap 15-ig kell benyújtani. Vármegyei alapítványi helyek elnyeréséért a megyei alispáni, Karczag város alapítványi helyekért pedig a polgármesteri hivatalhoz kell folyamodni.

Tekintettel arra, hogy a földműves-iskolák végzése a kisbirtokos gazdaközönség fiainál feltétlenül szükséges volna, hogy a kor igényeinek megfelelőleg gazdálkodhassanak, felkérem tekintetes czimet, hogy az ez ügyben tudni valókat kiterjedt hatáskörében az érdeklődők között hazafias módon terjeszteni, illetőleg a legmelegebben ajánlani méltóztassék.

Kiváló tisztelettel a karczagi m. kir. földműves-iskola nevében:

Ludány, igazgató.

— **A finnek köszönete.** A távol északról rokon hazánkba fáradt és városunkat is felkéréselt finn egyetemi dalárda tagjai igen jól találták magukat, aminek csalhatatlan tanujele azon sürgöny, melyet Miskolczra megérkezésük percében intéztek Oláh Károly tanácsnokhoz, mint a fogadó-bizottág elnökéhez és amely következőleg szól: »Nagyságos Oláh Károly tanácsnok urnak. Debreczen. A debreczeni örökké feledhetetlen napokért szívünk mélyéből fakadt legőszintébb köszönetünket tolmácsoljuk Nagyságodnak, mint akinek legnagyobb része volt azok rendezésében. A Soumen Saulu tagjai«. Tudomásunk szerint köszönő sürgönyöket kaptak még Király Gyula tanácsnok és dr. Magoss György főügyész, mint a rendező-bizottság kiváló tevékenységű tagjai, a gazda szerepet vitt városi tanács és Márk Endre dalegyleti elnök s Eberhardt Béla r. k. főgymn. tanár.

— **A homokkerti óvó vizsgálat.** Igen szép és lélekemelő ünnep folyt le hétfőn a homokkerti gyermekmenház-

ban, melyen Debreczen város több előkelősége is megjelent. Az iskolaszék képviselőjében Oláh Károly kulturatanácsnok és Varga Károly tb. tanácsnok jelentek meg. A közönség soraiban nagy tetszést keltettek az apró gyermekek sikerült szavalatai. Igen megható volt, mikor a hymnust énekelték el a kicsinyek, melyet a közönség együtt énekelt az apró gyermekekkel. Nagy elismerés illeti a növendékek e nagymérvű haladásaért Szunyogh Amália óvónót, akinek egyik főérdeme a hétfői nap sikere.

— **Óvodai évzáró ünnepélyek.** Hétfőn az Eötvös-utcai óvodában, kedden a homokkerti gyermek-menházban tartattak meg a szokásos évzáró ünnepélyek, a kicsinyek és felnőtt családtagok nagyfő öröme és mulatságára. Szerdán a Csapókerben, csütörtökön gró Degenfeld-teren, pénteken és szombaton Mester utcán tartatnak hasonló ünnepségek naponta fél 9 órakor.

— **A Tisza—Duna csatorna.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumban már készen van a Tisza és Duna közt létesítendő csatorna tervezete. A miniszteriumban f. hó 20-án nagy értekezleten tárgyalták ezt a fontos ügyet. A debreczeni kereskedelmi és iparkamarát ezen értekezleten Szávay Gyula kereskedelmi és iparkamarai titkár képviselte.

— **A „Debreczeni Polgári Kör“ juniálisa.** A „Polgári Kör“ által folyó hó 23-án a Magyarai testvérek zenekara közreműködésével rendezendő táncszertély — az előkészületekből itélve — igen fényesen igérkezik. A rendezőség a Dobos pavillont ez alkalomra tölgy lombbal és virággal remekül díszített. A meghívók a legnagyobb figyelemmel küldtek ugyan szét, de akik talán tévedésből nem kaptak volna és arra igényt tartanak, forduljanak a kör helyiségébe, (Piacz-utca 7.) ahol meghívót készséggel fognak kiállítani.

— **Finn vendégeinkről.** Finn testvéreink hétfőn reggel utaztak el városunkból. A városi tanács mindent elkövetett, hogy vendégeink jól érezzék magukat körünkben. Király Gyula és Oláh Károly tanácsnokok gondoskodtak szórakoztatásukról és bemutattak a finneknek mindent, ami ezt a kiválóan intelligens csoportot érdekelte. A város, mint vendéglátó gazda, úgy a Hortobágyon, mint az Angol királynő udvarkertjében pazar lakomát adott tiszteletükre. Amott Király Gyula tanácsos, emitt Magoss György dr. tisztii főügyész üdvözölték a vendégeket az ékesszólás művészetével és az együttérzés melegével. Most, hogy el távoztak vendégeink, a jövőre nézve nem hallgathatjuk el a következőket. A mentőegyesület mulatságára a finnek is hivatalosak voltak. Az egyetlenegy Oláh Károly tanácsost kivéve azonban senki sem kalauzolta őket, sőt mikor kerülő utakon bejutottak a Dobos pavillonba és azon óhajtasukat fejezték ki, hogy dalolnának néhány dalt, oly zaj volt a teremben, hogy végre is abba hagyták művészetük további bemutatását. Egyeseket a tulbuzgó pinczerek ezzel a szavakkal: az asztal le van foglalva — felállítottak. Mi azt hisszük, hogy a dalosegyleteknek többet kellett volna foglalkozni vendégeinkkel. A matinéra is van szavunk. Nálunk az a szokás, hogy mikor egy másod harmadrendű színész nő lép fel, vagy bucsuzik, a szinpad el van árasztva virággal, reng az öreg színház a tapsoktól, most meg egyetlenegy koszoru szállott alá a zsinórpadlásról — egyéb semmi. Mily szép lett volna, ha távol élő és hozzánk szeretettel jövő dalos testvéreinket a helyi dalos egyletek és a mi máskor áldozni tudó közönségünk egy szép ezüst koszoruuval lepte volna meg azért a csodálatosan szép művészetükért, mellyel bennünket valóságosan elragadtak. Nem keressük, hogy hol volt a mulasztás, annyi azonban bizonyos, hogy ha dalosegyleteink megmozgatták volna a dolgot és ugyanoly melegséget fejtettek volna ki finn testvéreink fogadtatásánál, mint ezt a hivatalos város tette, bizonyára szebben emlékezhetnének vendégeink mi rólunk. Nem vád ez, hanem az igazság elmondása. Több körütekintés jövő alkalmakkor a rendezésben és ezek a bajok nem ismétlődnek. Szólhatnánk még arról is, hogy banketteken egyáltalában nem hallgatják a szónokokat, ezt azonban már annyiszor tapasztaltuk, hogy újabb felszólalásunk — mint más alkalommal — most is elhangzik apusztában . . .

— **Bizottságok megalakulása.** Weszprémy Zoltán főispán különböző szakbizottságokat alakított meg, Kovács József polgármester javaslatát magáévá tévén. A megalakított bizottságok a következők:

Kovács József polgármester javaslatára Debreczen város területén működő **börtönvizsgáló bizottság** tagjainak kinevezte: Szabó Kálmán országgyűlési képviselőt, dr. Fejér Ferencz, Juhász Ignác és dr. Balkányi Miklós ügyvédek. közíg bizotts. tagokat.

A lovató bizottság tagjai lettek a város részéről, mint becsüsk: Békéssy László, Jóna János, Polgári Márton, pótbecsüsk lettek: L. Nagy Bálint és ifj. Kertész István. — Állatorvos lett: Leidl Emil, helyettes állatorvos, Cseh János állami állatorvosok.

A második lovató bizottság tagjai lettek: Udvarhelyi Géza, Jámbor István, póttagok: Kállai Sándor és Kertész János. Állatorvosok: Axmann Gyula és Csáky János.

Az építési bizottság tagjai lettek az 1906., 1907. és 1908. évekre: Uhlarik Béla üzletvezető, dr. Ujfalussy József kórházi főorvos, Vinnay Géza műszaki tanácsos, Bacsinszky Vladimir h. üzletvezető, Latinovics Mihály áll. főmérnök és Székely Ferencz, a kulturmérnöki hivatal főnöke.

— **Az izraeliták polgári iskolája.** Debreczent joggal nevezik az iskolák városának és mi csak örülni tudunk, ha egy-egy új iskola felállításának tervéről olvasunk. Ujabb városunk izraelita hitközségének előjárósága polgári leányiskola felállításán fáradozik és talán már az ősszel megnyitja ezen iskola termeit.

— **A magyar iparvédő egyesület adománya.** A magyar iparvédő egyesület helyi elnöksége a napokban a debreczeni jótékony nőegylet nőipariskolája, az iparos tanonciskola és a kereskedő ifjak társulatának 100—100 koronát adományozott. Ezen összeg felől nevezett egyesületek szabadon rendelkezhetnek, mert az iparvédő egyesület elnöksége meg van győződve, hogy az egyesületek a legnemesebben használják fel a segítséget. Az iparvédő egyesület ezen hasznos munkálkodását látva, kérve-kérünk minden magyar embert, hogy ne csak a tulipán jelvényét viselje, hanem iratkozzék is be az egyesületbe.

— **A nőipariskola felügyelő-bizottsága** e hó 18-án az intézet helyiségében gyűlést tartott, Veressné Szathmáry Teréz urnő elnökle alatt. A gyűlésen először jelent meg a nőegylet ujonnan választott igazgatója, Szele György, akit a legszívesebben üdvözöltek és meleg ovációkban részesítettek. Működése elé a nőipariskola is a legnagyobb várománnyal tekint. Az eltávozott Dobieckzi Sándor helyére a bizottságba Benyáts Emil kereskedő választatott be, aki mint tetterős férfi, szaktudásánál és üzleti viszonyainál fogva sokat tehet a nőipariskola föllendítése érdekében. Szücs Kálmán pénztárnok a múlt évről és a májusi tombolamulatságról számol be. Ez utóbbi többféle gátló körülmény következtében, bár erkölcsileg fényesen sikerült, anyagilag most csak 230 kor. 34 fillér tiszta jövedelmet hozott az iskolának. Köszönettel vette a bizottság a Magyar Védőegylet helyi bizottságának a nőipariskola részére jutalomdíjképpen adott 50 koronáját, valamint a Közgazdasági Banktól hasonló célra küldött 30 koronát. Végül egy igen fontos lépést tett a bizottság az iskola továbbfejlesztése s a praktikus élettel szoros kapcsolatba hozása érdekében akkor, amikor kimondta, hogy a jövő iskolai évben egy külön kereseti osztályt állít fel, melyben tandíjmentes növendékek állandóan megrendelésre fognak dolgozni. Az igazgatóság erre nézve legközelebb felhívást bocsát ki.

— **Az arató gépekről.** Debreczen sz. kir. város polgármestere, tekintettel arra, hogy az aratógépek használata nagyon terjed és azok a gyakorlatban, különösen a gabona hirtelen érése esetén igen czélszerűnek bizonyultak, a gazdaság közönség tájékoztatása végett közhírré teszi, hogy ilyen gépek két budapesti czégnél előnyös feltételek mellett szerzhetők be.

Az egyik az „Mc. Cormick Harvesting Machine Company” cég (Budapest, V. Alkotmány-u. 12.), melynek készítménye a „Daisy” marokrakó aratógép, ára loco 600 (hatszáz) korona, készpénzfizetésnél 3% engedmény.

A másik a „Bächer Rudolf és Melichár Ferencz gazdasági gépgyár” cég (VI. Nagymező-utca 68.), melynek készítményei a Continental marokrakó aratógép, ára loco Budapest 720 (hétszázhusz) korona; a Johnston-féle kovacsolt-vas 5 gereblyés maroklerakó aratógép ára 800 (nyolcszáz) korona; az egyesített maroklerakó és fűkaszalógép ára 900 (kilencszáz) korona; mind a háromnál 5% engedménnyel és készpénzfizetésért további 3% engedménnyel.

Mindkét cég a gépeket teljesen felszerelve szállítja és a kezelésre nézve nyomtatott utmutatást küld.

— **Értesítés.** A városi tanács a következő értesítést teszi közzé:

A hadapród iskolákra vonatkozó pályázati hirdetmények a városi tanácshoz megérkeztek.

Pályázati határidő a közös hadseregbeli hadapród iskolába július hó 12., a honvéd hadapród iskolába július hó 10-én.

A honvéd hadapród iskolába egy Debreczen városi alapítványi hely van üresedésben, melynek elnyerése czéljából a pályázati kérvények június hó 20-án, délután 5 óráig adandók be, a tanácsi iktatóba.

A pályázati feltételek a katonai és illetőségi ügyosztálynál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

— **A „Buffalo Bill” Debreczenben.** Bajosan létezik érdekesebb és hüebb látványosság, mint amelyet W. F. Cody ezredes (Buffalo Bill) a legvittebb lovas csapatjával fölmutat. Ilyen látványosság, egészen mostanig, városunkban még nem volt látható és a nagy siker, mely mindenütt kíséri, igazolja azt a jóslatot, hogy itten is tömegesen fogják látogatni.

Az összes előadások Cody ezredes személyes vezetése alatt adatnak. Eltekintve ezen látványosság nagy népszerűségétől, egyes történetű tanulságos száma is van, melyeket látva soha sem felejtünk el. Az Egyesült Államok határeléte az első napokból a legnagyobb lelkiismerettel és igazsággal van bemutatva és kiváló képet nyujtanak az angolszászokról, kik az Egyesült Államokba vándorolva, azt virágzóvá akarták tenni. Sok nehézségen mentek keresztül, míg a nyugati síkságot lakhatóvá teheték. Akkor még nem léteztek vasuti vonalak és a letelepedni akarók kénytelenek voltak egész családjukkal alacsony négykereű kocsin, ugynevezett mezei hajón utazni.

Egy ilyen kocsisor elleni támadás az indiánusok részéről, Buffalo-Bill és az ő Cowboy-jaitól visszaveretik. Ezen történet sokban emlékeztet a régi időkre.

Ezen látványosságokon kivül Cody ezredes csapatjában a híres nomád lovascsapat legnagyobb részét, a Rough-Riders-eket egyesítette.

Látunk itt francia, amerikai és japán lovasokat, továbbá arabokat, kozákokat, tatárokat, vadászokat, Lasso-hajítókat, Vaquerokat, kubaiakat és Gauchokat, egy egész sereg vad néptörzset, melyek már régen dalokban és mesékben ismeretesek. Ezért ismételjük, hogy ezen előadások igazi nevelő hatással vannak, ezt a látványosságot látni kell annál is inkább, mint hogy ez Cody ezredes utolsó európai körutja.

— **A görög katolikusok hangversenye.** A debreczeni görög katolikusok f. hó 30-án nagyszerű hangversenyt rendeznek a nagyerdői Dobos pavillonban.

A védnökséget dr. Bácsinszky Vladimir máv. főfelügyelő, üzletvezetőhelyettes vállalta el, a diszelnökségre pedig városunk két másik kitünőségét, u. m. Kerekes Lászlót és Papp János görög kath. esperest kérte fel a rendezőség.

A nagyszabású mozgalom vezetését Stéfán László máv. ellenőr, gondnoksági elnök látja el, — a művészi rendezés pedig Drumár János máv. ellenőr hozzáértő kezeire van bízva.

A meghívók tartalmazzák a részletes műsort is, melynek gyönyörű számainak hangverseny-termeink legkiválóbb erői töltik be.

A hangverseny a Hebridák csodaszép nyitányával kezdődik, zongoraátiratban. — Ugyancsak zongoraszám zárja is a műsort, még pedig Mendelssohn alig ismeretes A-moll symphoniájával, mely egyik örök értékű gyöngye a romantikus zeneirodalomnak.

Mindkét zongoraszámban Pintér Lilli, egy művészcsalád genialis tagja szerepel.

Érdekes versengést ígér az ifjabb művésznemzedék két rokonszenves alakjának mérkőzése. A műsor ugyanis két hegedűsölőt tartalmaz. Podolszky Margit és Szilágyi Imre fogják ez alkalommal ragyogtatni művészetüket.

Szilágyi Imre csupa lyrai hangulatot varázsoland elő Grieg, Tartini és Godard dallamos adagioiból, — Podolszky Margit pedig, ki ezuttal szerepel utoljára idehaza, amerikai utja előtt Goldmark és Wieuxtemps drámai hangját fogja

kibontani előbbinek H mol sonátájából, utóbbinak Fantasia-Appassionátájából.

További diadala a rendezőségnek, hogy sikerült megnyernie a magát oly sajnálatos ritkán hallható Zivuska Irént, akinek behizelgő, nagy-stylü altjában Nosedának egy remek dalát és Saint Sane-nek Sámson és Delila című opera-koncert részletét élvezendjük.

Meglepően szép számnak ígérkezik Rákos Alice szavalata is aki nemcsak szavalni, de valósággal előadni is tud. Eczélből Drumár János lefordította Euripidesnek Alkestis-monodiáját, mely az össz-világirodalom legbájosabb jelenete és azon momentumot tartalmazza, midőn a haldokló Admetos helyett ennek hitvese Alkestis önként vállalkozik az Orkusba leszállani. — Elképzelhető, hogy e gyönyörű jelenetből mit leend képes alkotni Rákos Aliz, aki már a közelmúltban is feltűnt a zenede egyik hangversenyén.

A zeneszámok közé van elhelyezve Békássy Jenő szerkesztőnek, a jó tollu publicistának felolvasása.

A műsor első része Osváth Ferencz magyar dalaival zárul, akinek remek organumát, érzelmelegét és finom stylizációját a mult alkalommal ittjárt vendégművészek is irigykedve dicsérték meg.

A hangverseny este 8 órakor kezdődik.

A ruhatár igénybevétele kötelező, de díjmentes.

— **Érdekes gyűjtők.** Az angolok közt Konsdale grófnak korbácsból van nagy gyűjteménye, Avergavenny lord büszke arra, hogy parkjában fejedelmek s nevezetes emberek ültettek fákat. A velszi herczeg indiai fegyvert és edényt, valamint autogrammot gyűjt. A yorki herczegnek hatalmas levélbélyeg-gyűjteménye van. Ashburnham lord szenvedélyesen gyűjti a trónkövetelőkre vonatkozó iratokat s különösen Don Karloszra és Naundorfra vonatkozó gyűjteménye nagy. Beatrix herczegnőnek kiváló fényképgyűjteménye van. Kleveland amerikai elnök neje az egész világon megjelent lapokból összegyűjtötte azokat, melyekben arczképe megjelent. Igen érdekes De Martini nevű nápolyi ur gyűjteménye, mely halottak arczának öntött vagy lenyomatott másolataiból áll.

— **Darányi a munkásokhoz.** A földmivelésügyi miniszter arra való tekintettel, hogy az aratómunkások magatartása némely vidéken nem egyeztethető össze a törvénnyel és azt remélve, hogy a jóindulatu fölvilágosítással sok bajnak lehet elejét venni, a gazdákhöz és munkásokhoz nyílt fölhívásban figyelmeztetést intéz.

Ebben a szerződésileg elvállalt munka teljesítésének kötelezettségére figyelmeztet. A gazda nem jogosult arra, hogy több munkát követeljen, de a munkásoknak sincs joga arra, hogy a már kötött szerződést a gazda rovására megmásítsák, s nincs joguk azt követelni, hogy a gazda több munkabért adjon, mint amennyit előzőleg szerződésileg elvállalt. Figyelmeztet arra, hogy a szerződészegőt az 1898. évi II. t.-cz. szigoruan bünteti. A törvény nemcsak a szerződés megtartását követeli azoktól, akik szerződtek, gazdától, munkástól egyaránt, de megvédi azokat a munkásokat is, akiket elvállalt szerződésük teljesítésében akadályozni akarának. Azok, akik arra bujtogatnak, hogy a szerződést ne tartsák meg, a jelzett és az 1878 évi V. törvényczikk büntetik. Még súlyosabb büntetés éri azokat, akik a dolgozni akaró munkásokat, cselédeket fenyegetik, vagy tetteleg bántalmazzák, a szerződés teljesítésében akadályozzák, vagy azt akadályozni iparkodnak. A hatóság ebben a részben a szükséges intézkedéseket megtenni tartozik, annál oktalanabb és lelkiismeretlenebb az, akik a munkások kárával járó izgatásra vetemedik. Figyelmezteti az érdekelteket, hogy a gazda személye vagy vagyona ellen való bűncselekményeket a törvény egész szigorával torolja meg.

Fölvívja a gazdákat és munkásokat, hogy valamennyi munkásigazolványban befoglalt és az 1898. évi II. törvényczikket tartalmazó munkástörvény rendelkezéseit alaposan tartsák szem előtt, mert ezek rendelkezései ugy a munkásoknak, mint a gazdáknak megmutatják a módot, hogy igazságos igényeikhez jussanak. A miniszter fölvívja a munkások figyelmét, hogy a törvény 35. szakasza szerint, ha a szerződés a termés bizonyos részére szól, meg kell állapítani a kiszolgáltatandó terményrészt vagy terménymennyiségben, vagy készpénzben és a munkásnak joga vagy a részt, vagy e helyett a résznek készpénzben vagy mennyiségben való kiszolgáltatását a munka teljesítése után követelni. A miniszter végül a következőket mondja: „A kormány minden rendelkezésre álló eszközzel biztosítja a törvények megtartását, biztosítja ugy a gazda, mint a dolgozó munkások és cselédek védelmét és nem fogja eltűrni, hogy a bűn büntetés nélkül maradjon. Hogy a kormány ne legyen kénytelen mindezt karhatalommal biztosítani, az a gazdák, munkások és cselédek józan belátásán mulik. Ezért bizalommal ajánlom mindezeket megszívlelésre. Hiszem, hogy e figyelmeztetés nem lesz hiába való és e fölvilágosítás után belátja minden ember, hogy a gazda, a munkás, a cseléd nem lehetnek ellenségek és csak akkor boldogulhatnak, ha egymást megbecsülve, egymással egyetértésben élnek“.

— **Lovaglás és kerékpározás.** A Simonyi-uton és a nagyerdői parkban fel vannak ugyan állítva a tilalomtáblák a gyalogutakon való lovaglásra és kerékpározásra, mégis vannak egyesek, akik egyáltalában nem törődnek a tiltó rendelettel és derüre borura lovagolnak és kerékpároznak a Simonyi-ut gyalogjáróin és a parkban. Nem egyszer lehet látni a reggeli órákban sétalovaglásokot, vadul száguldó kerékpárosokat, akik legázolással fenyegetnek mindenkit. A rendőrség jelentse be a tilalom áthágókat, tekintet nélkül a tilosban lovaglók és kerékpározók személyére. A szabályrendelet egyenlőn kötelez mindenkit és az alul, aki magát kivonja, viselje következeit. Azt azonban semmi esetben sem lehet tűrni, hogy egyesek fittyet hányjanak a rendeleteknek.

— **Kiadó lakás.** A Péterfia-u. 14. számú ház udvarán egy lakás — irodának igen alkalmas — minden órán kiadó.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára meszsze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép ugy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vizgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérő elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérő Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközével oly és olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógyczélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknel eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélenkíti és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredménnyel alkalmazható tehát a vizgyógyimód és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek huruto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, közsvény-, görvélykór- és czukorvizelesnél. 4. Gyomor-, bél- és máj betegségeknel. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendsze-

megbetegedéseivel, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeivel, a mint: fejfájás, szédülés, fejnemű, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségénél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdői hidegvizgyógyintézet modern és czélszerű berendezése, fekvése és kitűnő puha vize fölülte alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5–8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdői hidegvizgyógyintézetben.

Ingtatlanok forgalma Debreczenben.

Hornyák András és neje Greisinger Jozefa veszik a debreczeni 2883. sz. jtkvben foglalt Hunyadi-utca 21. sz. házat Kovács György és társaitól 30,000 kor.

Stern József és Szántó Győző veszik a debreczeni 6145. sz. jtkvben foglalt 998 négyszögöl vénkerti szőlőt Falusi György és nejétől 7000 kor.

Dr. Balázs Bertalan és neje Kohn Szidónia veszik a debreczeni 5162. sz. jtkvben foglalt 1557 négyszögöl Posta-kerti szőlőt Szepesy Antaltól 16,000 kor.

Hevesi Gábor veszi a debreczeni 779. sz. jtkvben foglalt Veres-utca 17 sz. házat és 12 hold 1154 négyszögöl ujosztású földet, ugyisintén a 832. sz. jtkvben foglalt 3 hold 656 négyszögöl ujosztású földet Dóri István és társaitól 26,000 kor.

Dr. Balkányi Emil veszi a debreczeni 4950. sz. jtkvben foglalt 1. hold 926. négyszögöl Széchenyi-kerti szőlőt Kővér Árpádtól 17,000 kor.

Vida Imre és neje Dávid Eszter veszik a debreczeni 8223. sz. jtkvben foglalt 120 négyszögöl majorsági földet Balogh Miklóstól 4100 kor.

Kardos Lászlóné Szabó Róza veszi a debreczeni 2479. sz. jtkvben foglalt Széchenyi-utca 34. sz. házat, felerészét az alföldi takarékpénztártól 57,600 kor.

Józsa Gábor és neje Horváth Juliánna veszik a debreczeni 937. sz. jtkvben foglalt Perczes-utca 4. sz. házat Sallai Sámuel és nejétől 11,000 kor.

Tiszai Sámuel és neje Saáry Vilma veszik a debreczeni 3157. sz. jtkvben foglalt Teleki-utca 15 sz. házat és 1 hold 800 négyszögöl ondódi földet özv. Kecskés Jánosné és társaitól 1160 kor.

Kun József, mint kiskorú gyermekei gyámja veszi a debreczeni 7298. sz. jtkvben foglalt 1032 négyszögöl Sestakerti szőlőt Vig Lajostól 4800 kor.

Berecz Gábor és neje P. Nagy Sára veszik a debreczeni 2815. sz. jtkvben foglalt 2 hold 400 négyszögöl ondódi földet Tolvaj Sándor és neje Bancsi Máriától 1470 kor.

Erdei József és neje Kis Mária veszik a debreczeni 34. sz. jtkvben foglalt 15 hold 1286 négyszögöl pusztanagycserei kaszálót Erdei Andrásról 9000 kor.

Özv. Deák Jánosné Oláh Zsuzsanna veszi a debreczeni 412. sz. jtkvben foglalt Bercsényi-utca 32 sz. házat Csudor János és neje Kozák Máriától 4000 kor.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműket és kelen-gyékert mérték szerint a legjobb kivitelben készít.

Debreczenben. — Csak két napra.

Szombaton, június 30. és vasárnap július 1-én

az Ispotály-téren!!

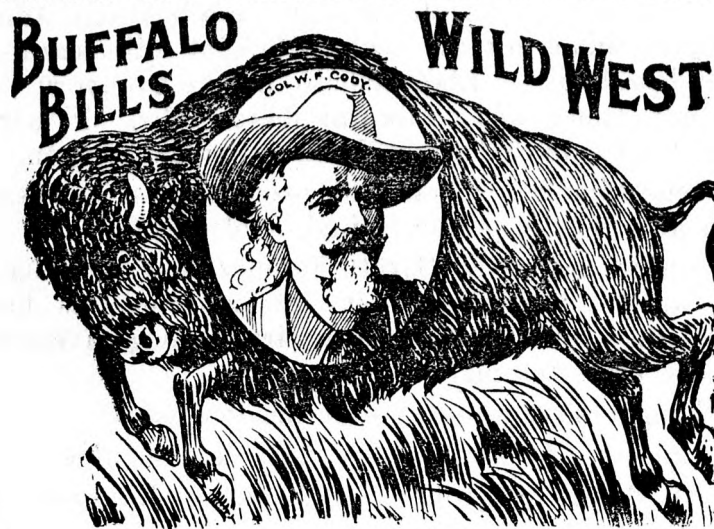
Szombaton délután és este. — Vasárnap csak délután.

Délután 2 órakor.

Este 8 órakor.

Bemenet délután 1-től. — Este 7-től kezdve. — Az esti előadás semmiben sem különbözik a délutáni előadástól.

Minden ülés vízmentes vászon által van védve.

A Congress of Rough Riders of the World

(a világ legmerészebb lovasai)

CODY W. F. ezredes, „Buffalo Bill“

személyes vezetése és előadása alatt.

aki most Európa országait átútazza, csak a nagy városokban tartózkodva.

3 különvonat. — 500 ló. — 800 ember.

A műsor bármi sokat tartalmazó is, naponta kétszer teljesen és visszavonhatatlanul minden rövidítés és kihagyás nélkül adatik elő.

A kiállítás, a legnagyobb nemzetközi katonai karusszal, mely mindig páratlan fog maradni egy rendkívül összeállítás a világ összes lovasságából.

Angolország, Észak-Amerika, Oroszország, Arábia, Kuba seregeinek veteránjai, katonai gyakorlatai és hadi manővereikkel.

Ex az egyetlen kiállítás, mely tanít és mulattat.

A legmerészebb lovasoknak egyszerű egyesítése.

Kozákok, mexikóiak, „cowboysok“ és indiánok. Egy csoport japáni „Samurai“ antik és modern hadi gyakorlataikkal.

Az express pony. Mexikói lovasok és lasszodók csoportjai. 6 orslövész. Igazi arab lovasok és athléták. Orosz kozákok a Kaukázusból. Fiatal indiánok kedvelt mulatságokban. Hogy kell a „Bucking Bronchos“-okra (vadló) felülni. A vad lovak befogása a lasszó által. Egy kivándorló csapatjának megtámadása. Lovassági hadi gyakorlatok és katonai evolúciók. A híres deadwoodi gyors posta. A cowgirls négyese lóháton. Az indiánok haditáncja, 100 indiánus vörösbőrű.

INDIANS ATTACKING THE OVERLAND MAIL COACH.

A nagyszerű színjátékká átalakított mutatvány „A Little Big Horn csata.“ Az Egyesült Államok 7. lovasezred megmentése, az amerikai történelem egy borzasztó tragikus epizódja. Megható előadás ezen háborúnak a vadokkal, 800 indián, ostárossal, katonák és a lovak szerepelnek az érdekes figyelemreméltó heroikus Custernek utolsó menekülésének védelmére.

A tágas arena este egy külön villamos világítási rendszer által világított ki. Egy egyetlen belépti jegy feljogosít az összes hirdett látványosságoknak megtekintésére.

„BUFFALO BILL“ HELYÁRAI:

Első hely 2 kor. Számozott hely 4 kor. Fentartott hely 5 kor.

Páholy-ülés 8 kor. Egész páholy (6 személy részére) 48 kor.

Gyermekek 10 éven alul fél árat fizetnek.

Jegyek előre válthatók az 5 és 8 koronás helyekre, rendes áron szombaton június 30-án délelőtt 9 órától: Telegdi K. Lajos utódánál a Városház-épületben. — Ugyanott már most is fogadtatnak el előjegyzések.

Nyiregyházán június 29-én. — Békés-Csabán július 2-án.